

DE ZEKERHEID VAN HET GELOOF

Wat is de zekerheid van het geloof?

Je kunt dit in tweeërlei betekenis opvatten:

1^e. Het is de zekerheid dat ik in een staat van genade met God ben; deel heb aan Christus en Zijn goederen; God alle dingen zal laten medewerken ten goede; God mij nooit zal begeven of verlaten; ik bij mijn sterven de hemelse heerlijkheid zal beërven.

2^e. Het is de zekerheid dat mijn geloof het echte geloof is en ik de merktekenen van een waar gelovige draag en dus deel heb aan de zaligheid van Gods kinderen. Het is de zekerheid te behoren tot de personen aan wie God de zaligheid heeft beloofd.

Drie vragen wil ik aan de orde stellen.

Vraag 1: Behoort de zekerheid tot het wezen van het geloof? Met andere woorden: Gaat het ware en zaligmakende geloof **altijd** vergezeld van de zekerheid dat ik deel heb aan Gods zaligheid?

Vraag 2. Behoort de zekerheid van de zaligheid niet tot het welwezen van het geloof? Met andere woorden: Is het mogelijk geloof te hebben zonder zekerheid? Moet naast het ware en zaligmakende geloof nog een extra ervaren worden om zeker te zijn van mijn zaligheid?

Vraag 3. Hoe kom ik aan de persoonlijke zekerheid van mijn zaligheid? Welke wegen tot zekerheid kent de Schrift en de gereformeerde theologie?

Dit zijn de vragen die ik nu onder ogen wil zien.

Laten we eerst zien:

HOE DE SCHRIFT OVER DE ZEKERHEID DES GELOOFS SPREEKT

De duidelijkste bijbelse definitie van het geloof vinden we in Hebr. 11:1: 'Het geloof nu is een vaste grond van de dingen die men hoopt en een bewijs van de zaken die men niet ziet.'

In deze omschrijving wordt over het geloof gesproken in termen van zekerheid en vastheid. De gelovige is zeker van de dingen die hij of zij gelooft.

Er wordt aan de waarheid en de werkelijkheid van de eeuwige en onzienlijke dingen niet getwijfeld. Het geloof is dus niet: ik meen; ik denk; ik vermoed; ik veronderstel, maar: ik weet en ben verzekerd.

De gelovige bezit 'vaste grond' voor de dingen die hij hoopt te verkrijgen. De gelovige heeft 'bewijs' van zaken die niet worden gezien.

Het geloof is dus geen twijfelachtigheid. Het is vastheid en zekerheid. Zo komen we het steeds in de Bijbel tegen. Dit beantwoordt eigenlijk al de eerste vraag. De zekerheid behoort tot het wezen van het geloof.

De Schrift verbindt geloven met zekerheid

1^e. In het Oude Testament:

Psalm 125:1: 'Die op de Heere vertrouwen zijn als de berg Sion, die niet wankelt.'

Psalm 27:1: 'De Heere is mijn Licht en mijn Heil, voor wie zou ik vrezen? De Heere is mijns levenskracht, voor wie zou ik vervaard zijn?'

Job 19:25: 'Want ik weet, mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan.'

Asaf: 'Gij zult mij leiden door Uw raad en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen', Psalm 73:24.

David: 'Hoewel mijn huis also niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld, dat in alles wel verordineerd en bewaard is. Voorzeker is daarin al mijn heil', 2 Sam. 23:5.

2^e. In het Nieuwe Testament:

Loflied in Rom. 8: 38 en 39: 'Want ik ben verzekerd dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Heere.'

1 Joh. 5:13: 'Deze dingen heb ik u geschreven die geloofd in de Naam van de Zoon van God; opdat gij weet dat gij het eeuwige leven hebt en opdat gij gelooft in de naam van de Zoon van God.'

Maar in de Bijbel komen we ook gelovigen tegen, die deze zekerheid missen. Dit gemis aan zekerheid vinden we zelfs bij gelovigen die vroeger deze zekerheid gehad hebben.

In 1 Sam. 27:1 zegt David: 'Nu zal ik een dezer dagen door Sauls hand omkomen.'

In de Psalmen lees je veel klachten over verlatenheid, vrees en twijfel. Denk aan Heman in Psalm 88:16: 'Van der jeugd aan ben ik bedrukt en doodbrakende; ik daar Uw vernaarissen; ik ben twijfelmoedig.'

Asaf in Psalm 77:10: 'Heeft God vergeten genadig te zijn? Heeft Hij Zijn barmhartigheden door toorn toegesloten?' Jezus beschuldigt Zijn discipelen van onzekerheid. Hij vraagt: 'Wat zijt gij zo vreesachtig? Hebt gij geen geloof?' Mark. 4:40.

Paulus zegt in 2 Kor. 7:5: 'Vanbuiten was strijd, van binnen was vrees.' Zie ook 1 Kor. 2:3.

Petrus wekt de gelovigen op: 'Benaarstig u te meer om uw roeping en verkiezing vast te maken', 2 Petrus 1:10. Zij waren daar dus niet allen zeker van.

Ef. 4:14 vermaant: '...opdat wij niet meer kinderen zouden zijn, die als de vloed bewogen en omgevoerd worden.'

Hoe kun je dan zeggen, dat zekerheid het wezen van het geloof uitmaakt? De Bijbelse spanning.

De Schrift laat ons zien dat de gelovige een mens is die aan twijfel en strijd is onderworpen. Het geloof staat steeds in de spanning van het 'nochtans'. Het ware geloof wordt bestreden. De ware gelovigen worden dikwijls gekweld door de twijfel of God hun wel genadig gezind is. De omstandigheden speken dikwijls zo'n andere taal.

De Schrift noemde de volgende oorzaken voor het gemis aan de troost van de zekerheid van Gods heil:

1. Vanwege het gevoelen van Gods toorn over hun zonden.

Psalm 6: 'O Heere, straf mij niet in Uw toorn en kastijdt mij niet in Uw grimmigheid.'

2. Vanwege de hoogheid en heiligheid van God. Verschrikt door Gods majesteit. 'Zo gij, Heere, de ongerechtigheid gadeslaat, wie zou bestaan?'

3. Vanwege de verbergingen van Gods aangezicht. 'Ik ben uitgestoten van voor Uw ogen.' Jona in de vis.

4. Vanwege Satans aanvechtingen. David hoorde de boze in zijn hart zeggen: 'Gij hebt geen heil bij God.'

5. Vanwege struikelingen en vallen in zonde. Het geweten beschuldigt en neemt de vrede en troost van de zekerheid der zaligheid weg. David miste na de zonde met Bathseba de 'vreugde van Gods heil'. In Psalm 51 bad hij: 'Geef mij weder de vreugde Uws heils.'

6. Vanwege duistere voorzienigheden, kruis en tegenspoed. Het ongeloof begint dan aan God en Zijn belofte te twijfelen. Asaf: 'Heeft God vergeten genadig te zijn? Heeft Hij Zijn barmhartigheden door toorn toegesloten?', Psalm 77:10.

Het geloof richt zich echter altijd weer op.

David zegt in Psalm 42:12: 'Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven. Hij is de menigvuldige verlossing mijns aangezichts en mijn God.' Jona in de buik van de vis. Al moet hij zeggen: 'Ik ben uitgestoten van voor Uw ogen', zijn geloof klimt boven de duisternissen uit en zegt: '...nochtans zal ik de tempel Uwer heiligheid weder aanschouwen', Jona 2:4.

De Kanasese vrouw kwam de afwijzing door Jezus te boven door zich aan Christus' eigen woorden vast te klampen en zei: 'Doch de hondkens eten ook van de brokjes die er vallen van de tafel van hun heer.' Matth. 15:27.

Daarom moeten we zekerheid niet verwarren met kalme rust of de afwezigheid van strijd. Zekerheid is niet dat men zich altijd zo zeker en prettig voelt. Het is dikwijls zekerheid temidden van veel strijd. Namelijk zekerheid dat God Zijn Woord zal vervullen, uitkomst zal geven, dat niets ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods in Christus Jezus.

HOE DE REFORMATIE OVER DE ZEKERHEID DES GELOOFS DACHT

In hun strijd met de R.K. kerk moesten de reformatoren zich beraden op de vraag of men in het leven reeds zeker kon zijn van de eeuwige zaligheid. De R.K. theologie leerde: niemand kan in dit leven zeker zijn van de aanstaande zaligheid dan alleen door bijzondere en directe openbaring van God. Het was het deel van enkele bijzondere heiligen en martelaren. Voor de gewone leek en ook de gewone geestelijkheid was er niet meer weggelegd dan: een **waarschijnlijkheid** van zalig worden. De reformatoren leerden: geloof en zekerheid horen bij elkaar zoals de zon en het licht bij elkaar horen. Zekerheid behoort tot de natuur van het geloof. Omdat het wezen van het geloof gekenmerkt wordt door een vertrouwen op Gods beloften. De beloften van God geven aan het geloof vastheid en zekerheid. De zekerheid zit niet in de gelovige, maar in de belofte van God. De omhelzing van de belofte van het Evangelie brengt persoonlijke en subjectieve zekerheid van de zaligheid met zich mee.

We vinden dit terug in de Heidelbergse Catechismus Zondag 7: '...dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving van de zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God uit genade geschonken is.'

Luther en Calvijn spraken met sterke bewoordingen over de zekerheid van het geloof. Zo zelfs dat zij verklaarden: 'Wie de zekerheid van de zaligheid mist, is geen waar gelovige.'

Zij leerden wel: het geloof is nooit volmaakt. Dit komt vanwege de aanvechtingen van satan, het zondige vlees en het mistrouwen van ons hart. Het geloof is soms zwak, klein en aangevochten. Maar in het zwakste geloof zijn de elementen van zekerheid en vertrouwen. Het meest bestreden geloof komt de strijd dan ook altijd te boven omdat het zich in de nood verlaat op Gods beloften. De wortel van het geloof kan in de waar gelovigen niet vernietigd worden.

HOE DE NADERE REFORMATIE OVER DE ZEKERHEID DES GELOOFS DACHT

De theologen van de Nadere Reformatie hadden in het algemeen moeite met de manier waarop de reformatoren geloof en persoonlijke zekerheid van de zaligheid met elkaar hadden verbonden. Zij verweten de eerste hervormers niet genoeg oog te hebben voor de pastorale nood rondom de zekerheid van het geloof. Indien alleen personen tot de gelovigen konden worden gerekend die zeker waren van hun zaligheid, zouden veel oprechte kinderen Gods van de eeuwige erfenis worden buitengesloten. Je eist te veel van een gelovige als je zegt dat ieder waar gelovige zekerheid bezit van zijn zaligheid. Theologische en vooral pastorale overwegingen brachten hen er toe om andere gronden van zekerheid aan te wijzen dan het vertrouwen op de beloften van God.

1^e. Zij wilden onderscheiden tussen het zeker zijn van Gods beloften en het zeker zijn van zijn eeuwig behoud. In het toevlucht nemen tot Christus is het vertrouwen en de zekerheid aanwezig dat het Evangelie en zijn beloften waar zijn. Dit houdt echter niet in dat men aanstonds verzekerd is van zijn

zaligheid en de zekerheid bezit dat men in een verzoende staat is met God. De zekerheid van de zaligheid groeit uit het geloof en is de **vrucht** of de neerslag van het geloof.

2^e Zij wilden trap en mate in geloof en zekerheid leren. De **volle** zekerheid is niet direct in het eerste geloven in Christus begrepen. Er kan een waar geloof zijn waarin toch de zekerheid van de zaligheid gemist wordt. Zekerheid is de hoogste trap van het geloof. Zij wilden daarom onderscheiden tussen een toevluchtnemend geloof en een verzekerd geloof of tussen het wezen en het welwezen van het geloof. Volle zekerheid behoorde tot het welwezen, dus tot de hoogste trap van het geloof en niet tot het wezen van het geloof.

3^e. Zij leerden dat andere elementen nodig waren om zekerheid van zijn zaligheid te verkrijgen dan het geloof in Gods beloften. Het geloof in Gods beloften is niet genoeg. Zekerheid verkrijgt men doordat men de merktekenen van de christenen in zich ontdekt. De Heilige Geest getuigt daarvan in het hart. Door dit inwendig getuigenis ontvangt men zekerheid van het kinschap Gods en de zaligheid. Dit getuigenis kon middellijk en ook onmiddellijk zijn.

Drie wegen die tot zekerheid leiden.

Het was dus niet alleen het geloof in Gods beloften dat het hart zekerheid bracht. Er waren naast het geloof in Gods beloften nog andere bewijzen nodig om tot zekerheid van de zaligheid te komen. Deze gedachte vinden wij terug in de Dordtse Leerregels en in de Westminster Confessie. De Dordtse Leerregels hoofdstuk 5, art. 10 zeggen: 'En diensvolgens spruit deze verzekerdheid niet uit enige bijzondere openbaring, zonder of buiten het Woord geschied, maar uit het geloof aan de beloften Gods, die Hij in Zijn Woord overvloedig tot onze troost geopenbaard heeft; uit het getuigenis des Heiligen Geestes, Die met onze geest getuigt, dat wij kinderen en erfgenamen Gods zijn, Rom. 8:16. Eindelijk, uit de ernstige en heilige oefening van een goede consciëntie en van goede werken.'

De Westminster Confessie zegt in hoofdstuk 18 art.2: 'Deze verzekerdheid is geen blote, vermoedelijke en waarschijnlijke zelfoverreding, gegrond op een feilbare hoop, maar een onfeilbare zekerheid van het geloof, die gefundeerd is op de Goddelijke waarheid van de beloften der zaligheid, het inwendig bewijs van die genadegaven waaraan deze beloften zijn gedaan, het getuigenis van de Geest der aanneming, Die met onze geest getuigt dat wij kinderen Gods zijn, welke Geest het onderpand is van onze erfenis waardoor wij verzegeld zijn tegen de dag der verlossing.'

We herkennen hier drie wegen tot zekerheid.

De drie voornaamste wegen tot heilszekerheid.

1^e. Zekerheid is verbonden met het geloof in de beloften van God.

Dat is en blijft het eerste. De waarachtigheid en betrouwbaarheid van Gods belofte zijn en blijven de voornaamste grond van de zekerheid. Dit toont de overeenstemming met de eerste hervormers. Maar ze zijn niet de enige grond van zekerheid.

2^e. Zekerheid verkrijgt men uit de merktekenen van de christenen of uit de vruchten van een waar geloof. Innerlijke bewijzen zijn mede een grond van zekerheid. Het is het bekende syllogisme. Men concludeert uit de merktekenen dat men tot de kinderen van God behoort, die eens eeuwig zalig zullen worden.

3^e. Zekerheid verkrijgt men door het getuigenis van de Heilige Geest. De Heilige Geest doet dit middellijk door de merktekenen of onmiddellijk door een **directe** uitspraak van de Schrift **tot** de geest van de gelovige. Daardoor wordt men verzekerd dat men behoort tot hen die in Christus zijn aangenomen en eeuwig zalig zullen worden.

Zekerheid van de zaligheid is dus een complexe aangelegenheid.

Er zijn meerdere pijlers waarop de zekerheid rust. Het gaat om samenhangende factoren. De drie wegen tot de zekerheid zijn als het ware met elkaar vervlochten. In de Nadere Reformatie zijn het geloof in Gods beloften, de merktekenen van de christenen en het getuigenis van de Heilige Geest met elkaar verbonden. Zij bestaan niet los van elkaar. Het is niet genoeg te zeggen: Ik geloof de beloften van God. Men moet de innerlijke bewijzen bezitten dat men met een waar geloof op de beloften rust. De kenmerken bewijzen de echtheid van het geloof. Het is ook niet genoeg te zeggen: ik heb de merktekenen van een christen. Men moet weten dat zijn merktekenen Bijbels zijn en waar zijn. De Heilige Geest moet er getuigenis aan geven. De derde weg, het getuigenis van de Heilige Geest heeft in de zekerheid dan ook het laatste woord. **In alle wegen, die tot zekerheid leiden zien we allereerst de activiteit van de Heilige Geest.** Zonder de getuigende werking van de Geest kan er geen sprake zijn van zekerheid.

De Geest alleen kan het benauwde en beschuldigend geweten van een overtuigd zondaar vrede en zekerheid brengen dat zijn zonden om Christus' wil zijn vergeven. Geloofszekerheid is nooit iets dat wij aan onszelf geven. Hoe komt dit?

Dit heeft te maken met het hart dat gerustgesteld moet worden.

We moeten niet vergeten wie er naar de zekerheid van zijn redding zoekt. Het is de zondaar die zijn verlorenheid gevoelt; zich schuldig en vloekwaardig kent voor God; door de duivel wordt bestreden en geplaagd wordt door twijfel en ongeloof. Zij vragen met Abraham: 'Waarbij zal ik het weten?' Mensen kunnen zulke zondaren niet gerust stellen. Zij kunnen het met het woord van mensen niet doen (sommigen helpen zich daar wel mee). Zij kunnen zichzelf niet gerust stellen (dat doen ook sommigen). Een waarlijk overtuigd zondaar heeft nodig wat David zegt: 'Zeg tot mijn ziel: Ik ben Uw heil!'

De Heilige Geest werkt zekerheid. Of dit nu de zekerheid is, die verkregen wordt door Gods beloften, de zekerheid die verkregen wordt uit de merktekenen of de zekerheid als gevolg van het directe getuigenis van de Heilige Geest, altijd is de Heilige Geest de Werkmeester van de zekerheid.

1^e Hoe werkt de Heilige Geest heilszekerheid door middel van de beloften van het Evangelie?

Op welke wijze brengen de beloften van God ons zekerheid van de zaligheid? Allereerst omdat het Gods beloften zijn. God is betrouwbaar en waarachtig. Gods Woord is het enige wat zeker en betrouwbaar is.

Waar kun je zeker van zijn? Je gevoelens kunnen je bedriegen. Jeremia zegt: 'Arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja, dodelijk is het, wie zal het kennen?', Jer. 17:9. Een mens kan denken het ware berouw, het ware geloof en de ware liefde tot God te hebben en in het eind bedrogen uitkomen. Je kunt niet op je gevoelens bouwen. 'Het is een zot, die op zijn hart vertrouwt.'

Zekerheid komt van Gods beloften. Maar de vraag blijft dan toch nog: is de belofte voor mij? De gelovigen hebben hier dikwijls een harde strijd te strijden. De overtreden wet vloekt hen. Het geweten is verschrikt vanwege de gedachte dat men God door zijn zonden tot toorn heeft verwekt. Satan benauwt de ziel en zegt dat men geen heil heeft bij God. Menigmaal denken zij dat Christus niet gekomen is voor zulke onreine zondaren zoals zij zijn.

Hier nu komt de Heilige Geest de bestreden zondaar te hulp. Hij overreedt het verslagen hart dat Gods belofte dat 'eenieder die in Christus gelooft niet zal verderven, maar het eeuwige leven hebben' waar is, en waar is voor mij! Waar is, juist voor zulke schuldverslagen mensen als ik ben. We lezen dan onze naam in de belofte. De Heilige Geest maakt de belofte binnen in ons waar. Hij bekrachtigt de Evangelieboodschap. Het is een allesoverwinnend getuigenis. Het verdrijft de twijfel. Het werkt wat we lezen in de Heidelbergse Catechismus Zondag 7, 'een vast vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van Gods geschonken is, uit louter genade, alleen om de verdiensten van Christus' wil.'

Het is dus niet in de eerste plaats een zekerheid van Gods genadewerk in ons, **maar zekerheid van de zaligheid die God in Zijn Woord belooft voor ieder die in Christus gelooft.** Wat God in het algemeen allen belooft en aanbiedt, maakt de Heilige Geest persoonlijk en voor mij! Dit verwekt dit vaste en persoonlijke vertrouwen dat wat God belooft, ook mij geschonken is en dat ik deel heb aan de in Christus beloofde zaligheid. In de omhelzing van de belofte ligt zekerheid. Dikwijls een zekerheid temidden van duisternis en strijd. In de Bijbel gekenmerkt door het woord 'nochtans'. Jona is daarvan een voorbeeld. In de vis sprak hij: 'Nochtans zal ik de tempel Uwer heiligheid weder aanschouwen.'

2^e. Hoe werkt de Heilige Geest heilszekerheid door de merktekenen van de gelovigen?

Uit de merktekenen van de uitverkorenen, zoals de droefheid naar God over de zonde, het geloof in Jezus Christus en de lust en liefde tot God en Zijn geboden kan iemand zichzelf verzekeren dat hij of zij tot de kinderen Gods behoort. Iemand kan zeggen: ik vind die zaken bij mijzelf en daarom ben ik een kind van God. Het bekende syllogisme.

De sluitrede wordt veel gehanteerd door de ons bekende oudvaders. Denk aan het *Gekrookte riet* van Smytegelt. Toch brengt dit op zichzelf nog geen zekerheid. De vraag blijft: is mijn geloof wel het echte geloof? Is mijn boetvaardigheid wel de boetvaardigheid van Gods kinderen? En is mijn lust om God te dienen wel van een vernieuwd hart? Dikwijls betwijfelen Gods kinderen hun merktekenen.

Dikwijls zien ze hun merktekenen ook niet.

De Heilige Geest komt hier de bestreden christen te hulp. Hij gaat met ons naar het Woord en toont ons dat de merktekenen die wij in ons bevinden de merktekenen van de ware gelovigen zijn. Hij zet er Zijn zegel op. Gods kinderen zien dan met verwondering wat God in hun hart gewerkt heeft. Dan gebeurt wat we lezen in DL. 1-12, dat de gelovigen de merktekenen van de verkiezing 'in zichzelf met een geestelijke blijdschap en heilige vermaak waarnemen.'

Dat brengt zekerheid teweeg. Vooral een zekerheid van de echtheid van mijn geloof en de vernieuwing van mijn hart en leven.

3^e. Hoe werkt de Heilige Geest heilszekerheid door Zijn onmiddellijk getuigenis?

Naast de middellijke verzekering kennen sommige Puriteinen en theologen van de Nadere Reformatie ook een onmiddellijke verzekering door het onmiddellijk getuigenis van de Heilige Geest. Het is de weg tot zekerheid door een 'direct' getuigenis van de Heilige Geest.

Het wordt genoemd een 'onmiddellijk' getuigenis, omdat het zonder de merktekenen direct door het Woord wordt gewerkt. Zij dachten daarbij niet aan hoorbare stemmen of visionaire ervaringen. Het gaat over een **directe** uitspraak van God tot het hart van de zondaar door middel van beloften of een woord uit de Schrift. Het is een direct spreken van God tot de ziel. Het gaat gepaard met een overstelpende uitstorting van Gods liefde in het hart. De gelovige wordt daardoor krachtig overtuigd van God bemind te zijn, in Christus verzoend te zijn en een erfgenaam te zijn van het eeuwige leven.

Zij meenden daarvoor gronden in de Schrift te hebben. Joh. 16:13: 'Hij zal van Zichzelf niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben, zal Hij spreken en de toekomstige dingen zal Hij u verkondigen.'

De Heilige Geest spreekt niet alleen in de Bijbel, maar ook tot de ziel. Maar wel door het Woord. Het is geen mededeling van een nieuwe openbaring. De Heilige Geest past alleen toe wat Hij reeds heeft geopenbaard, namelijk dat ieder die in Christus gelooft, het eeuwige leven heeft. Tot Jesaja zegt Hij: 'Uw

misdaad is van u geweken, uw zonde is verzoend.’ Tot Daniël: ‘Gij zeer gewenste man.’ Tot David: ‘Ik ben Uw heil’, Psalm 35.

Tot de geraakte zei Jezus: ‘Zoon, wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven.’ Tot Maria Magdalena in de ontmoeting met Hem bij het graf: ‘Maria!’ We zien daarin het bewijs dat God door een enkel woord een mens vanuit de duisternis tot het licht kan brengen; vanuit twijfel tot zekerheid.

Vooraf de Puriteinen hebben dit geleerd. In Nederland zie je dit terug bij de theologen die met de Puriteinse theologie in aanraking zijn gekomen, zoals W. Teellinck en A. Comrie. De theologen die deze weg tot zekerheid leren, vermelden meestal dat God dit werkt wanneer iemand tot een bijzondere taak in Zijn Koninkrijk wordt geroepen; wanneer de levensomstandigheden zo zwaar zijn, dat men zonder bevestiging van Gods liefde het kruis niet dragen kan; in tijden van vervolging; bij het herstel in de genade nadat Gods kinderen in zonden zijn gevallen; en wanneer de ziel onder zware aanvechtingen dreigt te bezwijken. Calvijn heeft de aanzetten tot deze gedachte gegeven. Hij wijst er voortdurend op dat door de allesoverwinnende werking van het getuigenis van Gods Geest de waarheid van Gods Woord in onze harten gevestigd wordt. Hij leerde dat er een getuigenis van de Heilige Geest bestaat dat alle twijfel overwint. ‘De waarheid van God, verzegeld door de Heilige Geest in onze harten, veracht en verslaat alles wat in de wereld is.’ Calvijn: ‘Door welke wij in de hemel zelf overgebracht, tot de meest verborgen schatten Gods worden toegelaten en de allerheiligste heiligdommen van Zijn koninkrijk binnentreden.’ (3-2-41). Hij verwijst naar 2 Kor.1:12, waar Paulus spreekt over ‘het getuigenis van ons geweten’.

Een voorbeeld van dit bijzonder getuigen van de Heilige Geest vinden we beschreven door John Owen.

Het is een voorbeeld dat veel te maken heeft met zijn eigen strijd om zekerheid. Ik geef het door omdat dit duidelijk maakt wat met het ‘onmiddellijk’ of ‘directe’ getuigenis van de Heilige Geest bedoeld wordt.

Owen stelt een man aan ons voor, wiens recht op de erfenis betwist wordt. Voor de rechtbank brengt de man zijn aanspraken naar voren, waaruit blijkt dat hij recht heeft op de erfenis. Hij pleit voor de rechtbank op zijn afkomst van de erflater, op de beloften die hem door de erflater zijn gedaan en op zijn betrekking tot de erflater. We herkennen er de gelovige in, die op grond van zijn wedergeboorte, de merktekenen van Gods kinderen en het geloof in Christus aanspraak maakt op de eeuwige zaligheid.

Zijn tegenstanders verwerpen echter zijn aanspraken. Zij verklaren ze ongeldig. Zij beweren dat zij niet gegrond zijn. Zij zeggen dat de man niet wedergeboren is, niet de kenmerken van een waar kind van God vertoont, de beloften hem niet gegeven zijn en hij niet in Christus gelooft. We herkennen daarin satan, die de aanspraken twijfelachtig maakt. Het berouw is geen echt berouw en het geloof geen echt geloof, en

het leven stemt niet overeen met zijn aanspraken op de hemel. J. Owen zegt: 'De zonde en de wet helpen de duivel daarbij.' Alles roept dat er slechts recht is op de eeuwige dood.

De Geest troost en sterkt in de strijd. Hij toont dat wij inderdaad God kinderlijk vrezen, dat ons geloof op niets dan o Christus rust en dat het onze begeerte is om voor God te leven. Dit brengt troost en tijdelijke zekerheid. Maar Satan blijft onze aanspraken betwisten. De Wet blijft vervloeken en de zonde die in ons is overgebleven, ons veroordelen. De ware zekerheid wil niet doorbreken.

Zo kan de zaak lang blijven hangen. Soms jaren. Er komt geen eind aan de strijd. Er komt geen echte oplossing. (Hier denkt Owen aan zichzelf. Hij leefde zelf jaren zo.)

Dan komt een ander persoon naar voren in de rechtzaal. Een persoon, die bekend staat om zijn eerlijkheid. Hij geeft getuigenis ten gunste van de persoon die de erfenis opeist. Hij verklaart dat zijn eisen gegrond zijn. Hij stopt de mond van de tegenstanders met overtuigende bewijzen dat de persoon die aanspraak maakt op de erfenis werkelijk een kind en erfgenaam van de erflater is en dat de aanspraken van de man die de erfenis opeist, geldig zijn. Hij zegt dus dat zijn liefde tot God, zijn berouw en zijn geloof in Jezus Christus echt zijn. Stelt dat hij recht heeft op de erfenis, omdat hij geheel op Christus voldoening steunt en dus een erfgenaam van Christus is.

Maar Hij doet meer. Hij stopt niet alleen de mond van de bestrijders, maar verzekert ook de bestreden gelovige dat hij deel heeft aan Christus. Hij komt met een belofte of woord uit de Bijbel en overweldigt het bestreden hart met een troostrijke overtuiging dat hij of zij een kind van God is. Hij brengt de belofte zo dicht tot het hart, dat de zondaar daarin God tot zijn ziel hoort spreken. De ziel herkent hierin de stem van God, want de Geest spreekt met meer dan menselijke kracht tot het hart. We herkennen hierin de Heilige Geest, Die de mond van alle beschuldigers stopt.

Comrie noemt het: 'Gods eigen Goddelijke en onmiddellijke stem, de ziel aanzeggende of insprekende of inboezemende door Zijn onmiddellijke werking door de beloften des Evangelies, dat ze kinderen Gods zijn. Zij ontvangen daaruit zoveel vrijmoedigheid en verzekering des harten in het geloven, dat ze God met vol vertrouwen en in verzekering van hun ziel 'Vader, mijn Vader' kunnen en mogen noemen', (blz 10 Voorrede Leerredenen). God verlost van de geest van de dienstbaarheid en schenkt ons de Geest van de aanneming tot kinderen, waardoor wij roepen 'Abba, Vader!' Christus wordt daardoor in onze armen gelegd en door het geloof toegeëigend. Het stopt de mond van al onze beschuldigers. Het jaagt alle vijanden op de vlucht. Het is te vergelijken met het stillen van de storm door Jezus. Jezus sprak: 'Zee, zwijg, wees stil', en er werd grote stilte. De stormen die in de ziel geraasd hebben worden door het spreken van de Heilige Geest tot de ziel tot bedaren gebracht. Het hart wordt vervuld met grote zekerheid, verwondering en vreugde dat wij een erfgenaam van God en Christus zijn en altijd zullen blijven.

De vrucht is een overvloedig smaken van Gods liefde. Overstelpst worden met geestelijke blijdschap. Het geeft blijdschap in het geloven. Brengt vreugde in het hart zoals we lezen in 1 Petrus 1:8: 'In Wien gij u verheugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde.' Hand. 13:5 zegt: 'En de discipelen werden vervuld met blijdschap en met de Heilige Geest.' Filipp.1:25 spreekt over 'de blijdschap des geloofs.'

Tot slot: We moeten ons wachten voor valse zekerheid. Onze geloofszekerheid moet rusten op een goed fundament.

A. Aangaande de eerste weg tot zekerheid moeten we zeggen: louter verstandelijk aannemen van de belofte leidt tot zelfbedrog. Een verontrust hart kan de belofte alleen omhelzen wanneer de Heilige Geest de belofte binnen in ons waar maakt. Dan is de belofte niet alleen een belofte die bestaat uit woorden, maar dan ontvangen we de inhoud van de belofte. In de omhelzing van het woord der belofte ontvangen we Christus en Zijn heil.

B. Aangaande de tweede weg tot zekerheid moeten we zeggen: zelf vaststellen dat wij de merktekenen van de christenen dragen, leidt eveneens tot zelfbedrog. Het gaat om merktekenen die God in Zijn Woord noemt. Een verontrust hart kan verder alleen geloven dat de merktekenen van de christenen in hem of haar zijn wanneer de Geest er door het Woord Zijn zegel op zet.

C. Aangaande de weg van het onmiddellijk getuigenis van de Heilige Geest moeten we zeggen: drijven op gevoelens en emoties is misleidend. Dit getuigenis mag en kan niet losgemaakt worden van het Woord. Het getuigenis van de Heilige Geest bevat geen nieuwe openbaringen, maar bevestigt aan ons hart wat de Schrift overal leert, dat er geen verdoemenis is voor degenen die in Christus Jezus zijn. Als vrucht van dit getuigenis mag de gelovige zeggen: 'Ik heb het zelf uit Zijn mond gehoord.'

Ds. C. Harinck

Literatuur:

Dordtse Leerregels, hoofdstuk 5. J. Calvijn, Institutie. Boek 3.

Th. Boston, Genadeverbond, hoofdstuk 6. A. Comrie, zondag 7.

A. Comrie, Eigenschappen, 1 Korinthe 6:17 en Hebr. 10:22. E. Erskine, De verzekering des geloofs.

Th. van der Groe, Het zaligmakend geloof.

W. à Brakel, Redelijke Godsdienst. Hoofdstuk 32 en 33. G.H. Kersten, Dogmatiek.

A. Moerkerken, zondag 7, H.Catechismus. H. Paul, De zekerheid van het geloof.

H. Bavinck, De zekerheid des geloofs.

C. Graafland, De zekerheid van het geloof. A. de Reuver, Bedelen bij de Bron.

C. Harinck, Geloof en zekerheid.

Dr. Brienen e.a. Nadere Reformatie.

Dr. Brienen e.a. Nadere Reformatie en Gereformeerd Piëtisme.

Engelstalige literatuur:

J. Owen, The reason of faith, Works, vol. 4

J. Owen, Evidences of the Faith of God's elect. Vol.5

Th. Brooks, Heaven on Earth.

R. Letham, Faith and Assurance.

J.R. Beeke, The Quest for Full Assurance. L. Berkhof, Systematic Theology.

L. Berkhof, The Assurance of Faith.